

Systematisk oversigt over Danmarks fugle 1800-2019. En sand guldgrube!

Anmeldelse af Kim Fischer

Systematisk oversigt over Danmarks fugle 1800 – 2019

Dansk Ornitologisk Forening, 2022

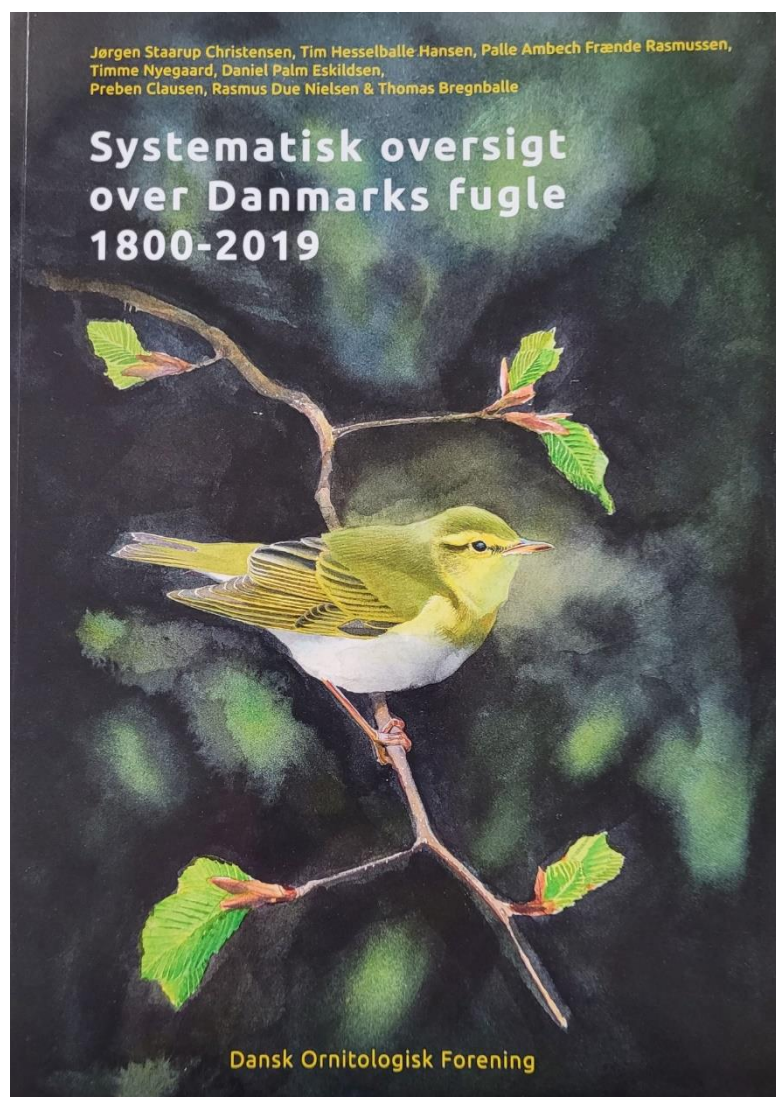
527 sider

Kan købes i Naturbutikken for 299 kr.

De seneste 3 oversigter er kommet med en højere frekvens: Finn Salomonsens fra 1963. Dette var videnskabsmanden og akademikeren uden den store feltornitologiske erfaring fra Danmark. Når man læser den i dag, er der mange ”huller”. Mest berømt er nok, at Dobbelt- og Enkeltbekkasin ikke blev anset som overvintrende i Danmark.

Efter 15 år kommer Tommy Dybbro med sin oversigt i 1978. Det er et kæmpespring fremad med en atlasundersøgelse, materiale fra fuglestationer og landsdækkende optællinger til rådighed.

Efter 14 år kommer Klaus Malling Olsen i 1992 med en ny oversigt. Igen et tigerspring fremad og nu med en person, som har feltornitologien inde under huden. Vi får træktal fra trækstederne, max. rastetal og mange flere optællinger fra DOF, fuglestationer og myndigheder. Det bliver sidste gang, en enkelt person alene kan stå for en oversigt.

Så skal der gå 30 år før den nye moppedreng dukker op! Vi er nu i en situation, hvor det materiale, som kan ligge til grund for sådan en oversigt, er vokset til en gigantisk størrelse! Der er heldigvis med fremkomsten af internettet og DOFbasen m.m. mulighed for at holde nogenlunde styr på datamængderne.

I modsætning til tidligere er det nu en gruppe på 8, som har samarbejdet om projektet, heraf to fra DCE Århus Universitet. Med stort format, ingen tegninger/fotos af fugle og hele 527 sider har vi nu et meget tætpakket, gennemarbejdet, professionelt udført... ja jeg vil på trods af min jyske herkomst kalde det et superværk! Det vil blive brugt i rigtig mange sammenhænge, hvor især forvaltning af fuglelivet hos en lang række myndigheder for mig at se er yderst vigtigt. Men også til brug for yderligere forskning og feltornitologisk aktivitet er det et grundlæggende værk.

Fra min side en kæmpetak til jer, som orkede det her!

En trækfugl.

Jeg vil vælge Sandløber, en art jeg har beskæftiget mig rigtig meget med. En lille indledning fortæller om udbredelse og fordeling. Det nævnes, at det ikke er klarlagt, hvor stor del sibiriske/grønlandsk-canadiske fugle, som forekommer i Vesteuropa og Vestafrika, men det er overvejende sidstnævnte. En lille henvisning til min/Hans Meltoftes artikel i DOFT om dette, kunne have præciseret, at i DK er 14 % af Sandløberne om foråret fra Sibirien.

Sandløber. Foto: Eva Foss

Når man har set et stort antal fugle, som måske er noget vildt, så kan man lige slå op i bogen og se de største tal fra DK. Her ser man også grunden til, at jeg har vægtet Sandløber højt i min interesse: Fanø huser nogle af de vigtigste rasteplasser i DK. Et underafsnit om ringmærkning fortæller om resultaterne herfra. Til sidst et afsnit om population og trend: Der findes ifølge de seneste opgørelser 200.000 Sandløbere på den østatlantiske trækrute.

Hos mange vandfugle, hvor Danmark kyster har meget vigtige rasteplasser, er der i bogen et par kort med resultater fra Miljøministeriets NOVANA overvågning, ofte to datoer for at illustrere udbredelsen på forskellige tidspunkter. Da vi har en lang tradition for optællinger af disse fugle (ofte jagtbare) er der en god historik om tendenser og jagtudbytter. Dette samarbejde mellem DOF og Miljøministeriet, som også ses i Fugleåret, gør bogen uhyre stærk som samlet dokumentationsmateriale. Jeg tror der må være daglige opslag i værket hos naturforvaltere i alle kommuner, mange firmaer og ministerier!

En ynglefugl.

Alle kender en Munk! Til forskel fra hos Sandløber er der selvfølgelig et afsnit om ynglefremkomst med kort fra Atlasprojektet. Underafsnit med levesteder, bestand og udbredelse, samt trend.

Og en graf fra DOFs punktællinger viser, at arten klarer sig glimrende! En tredobling af antallet de sidste 30 år. Og der vises figurer fra Atlas og punktællinger: DOF har sgu bare så meget styr på fuglene!

Munk. Foto: Aage Matthiesen

Et afsnit om træk- og vinterforekomst går i dybden med et nyere fænomen, at Munke er begyndt at overvintre, og der vises et kort med vinterobs fra DOFbasen i 2015-2019. Bogen er fyldt med den slags ekstramateriale om artsspecifikke forhold, hvilket både øger underholdnings- og informationsværdien.

Sjældne fugle.

For mange er bogen også en fremragende oversigt over de sjældne arter i Danmark og kan give mange ture ned ad memory lane! Min første tur efter et hit var Rosenmågen i Thorsminde i 1984. Jeg arbejdede på Langli på det tidspunkt. Der var stort set ikke en fugl på øen, så vi to observatører kunne uden at svigte øen roligt tage af sted. Den største oplevelse var egentlig at møde en masse andre fuglekiggere i en lille afsides vestjysk havn efter at have levet isoleret på den lille ø gennem hele vinteren. Turen gav også et par andre nye arter i form af Topskarv og Urfugl. Jeg har ikke set Urfugl siden!

Rosenmåge. Foto: Eva Foss

Imidlertid vil bogen forældes lidt hvert år, når nye fund og arter tikker ind, et vilkår for en oversigt.

En god stil er det, at der hos stationære fund er vist forekomsten gennem hver 10-dagesperiode og ikke kun første dato for fundet. Herved får man en meget bedre og brugbar oversigt over, hvornår arten forekommer, f.eks hos Prærieløber, hvor stationære individer er vist med en lysere farve.

Errata:

Kan jeg finde nogen fejl i bogen?

Det kan ikke undgås at der vil være enkelte svipsere, hvoraf langt de fleste er i småtingsafdelingen. Der bør være en facebookgruppe og mulighed på DOFs hjemmeside for at kunne indberette den slags.

Havterne. Foto: Karin Gustausen

Hos Havterne er det desværre gået galt med fænologien på efterårstrækket. Det skyldes forveksling med den lignende Fjordterne, som har en noget anderledes forekomst.

Havternens efterårstræk topper allerede i midten af juli, hvor de, straks efter at ungerne er flyvefærdige, haster af sted fra Skandinavien og Danmark.

Allerede første august har langt de fleste forladt landet. Fra slutningen af juli vælter det ind med Fjordterne fra Skandinavien, men de topper først en måned senere end Havterne. Desværre begynder Fjordterne i august at ændre udseende med mørkere underside, næbfarven ændrer sig hos begge arter og det kan gøre det svært at skelne de to arter.

Flokke på mere end 10-20 fugle i starten af august vil næsten altid være Fjordterne. Efter 10. august ses sjældent småflokke, oftest i forbindelse med kraftig vestenvind, hvor Havterne fra Atlanterhavet blæses ind i Nordsøen. Kæmpetal af ternere i august, som nævnes i oversigten: 8/8 1983 1350 Tipperne og 10/8 4500 Havsand Rømmø er Fjordterne. De ornitologer, som helt sikkert vil brokke sig over min påstand, må meget gerne finde noget dokumentation frem! Jeg har på Facebook, uden held, efterspurgt fotos med mere end 4 Havterne i august, endda med en præmie på 500 kr.